

pripovijeda ozdravljenja i milosti, dobivene po scientizmu. Čitav niz brošura i traktova popularizuje scientističku nauku. Osobito se pak ističu djela, što nose Mrs. Eddyjino ime, kao *Retrospection and Introspection*, *Rudimental Divine Science*, *No and Yes*, pa *Science and Health with key of the Scriptures* (znanost i zdravlje s ključem Biblije). Ovo je kanoti filozofsko-scientistički kodeks nove nauke ili još bolje — Biblija nove objave.

Uzalud ćeš se truditi da nađeš u ovom temeljnom djelu scientističku »objavu« razloženu suvislo i sustavno. Valja ti se proverati kroz đedale nejasnih, zamršenih, često i smušenih fraza, da uhvatiš osnovne misli, a ovo je to čudnije, što je »Science and Health« dotje-traziš dokaze: Mrs. Eddy je očito držala, da je to stvar posve zališ-
na. Dosta je, da ona nešto tvrdi. U njoj je »Duh«: pokloni se i vjeruj!

Jedan veliki reformator.

Sv. Grgur VII., papa († 1085).

Već često valovi vjerskog indiferentizma, lažne prosvjete i čudoredne pokvarenosti snažno zaljuljaše ladicom Petrovom i rekao bi, sad će potonuti. Neprijatelji su Crkve od radosti klicali nadajući se dugo željkovanoj pobjedi, ali Crkva još i danas stoji čista, sveta i uzvišena. Ona gleda, kako u prahu pred njom leže satri ti toliki njeni neprijatelji sve od ponosnih rimskih careva i fanatičnih istočnih sektaraca pa do Voltaira i Bismarcka . . . Božja providnost, koja bdije nad Crkvom Kristovom, dizala je za vrijeme velikih kušnja velikane, koji su opet u njoj oživili čistoću vjere i duh prvašnje revnosti. U XIII. vijeku na pr. šalje Bog sv. Franju i sv. Dominika, u XVI. sv. Ignacija, pa ti veliki ugodnici Božji ustavljaju silnu bujicu, za koju se činilo da će potkopati stijenu Petrovu i oboriti zgradu na njoj sazdanu.

Velika je opasnost prijetila Crkvi u razvratnom XI. vijeku, a opasnost je mogla da odvrati temeljita reforma cijele Crkve in capite et in membris (glave i udova).

Biskupi su bili većinom i zemaljski gospodari, a taj je državni položaj biskupa dao povoda kraljevima, da su se odveć često miješali u poslove imenovanja i namiještanja biskupa i drugih crkvenih dostojanstvenika. Na taj se način mnogo nevrjednih svećenika pope do biskupske stolice, jer kraljevi su više na to pazili, da li su biskupi više njima odani ili sv. Crkvi. A i kupovale se crkvene časti, što je uvelike rušilo red i disciplinu u Crkvi.

Tako na pr. u Njemačkoj neki nedostojni redovnik Robert

kupi veliki samostan Reichenau za tisuću franaka i ponudi sto funti zlata za samostan u Fuldi, da bi i u njem postao opatom, premda je zakoniti opat ovoga samostana bio još na životu. Na sličan način postao je i Adalbert, odgojitelj mladoga kralja Henrika IV., nadbiskupom bremenskim. U ovo vrijeme bilo je u čitavoj Njemačkoj samo pet ili šest crkvenih dostojanstvenika, koji su vjerno pristajali uz katoličku Crkvu.

Pod takovim poglavarima, razumije se, ni svećenstvo nije bilo bolje. Sve je nastojalo samo da ugodi caru i njegovim činovnicima, a ne Kristu i njegovom namjesniku, papi. Mnogi su živjeli u konkubinatu i širili nemoral. Koji su nastojali da živu čisto, progonila ih država. Tako Henrik IV. dade javno bičevati kanonike u Passauu, jer su obdržavali crkveni celibat. Kralj ih protjera, a na njihovo mjesto postavi klerike, koji su živjeli u konkubinatu. Ovake su prilike, da su dugo potrajale, mogle dovesti Crkvu do rasula. Ali u tom kritičnom času preda Bog kormilo Crkve u ruke velikomu mužu, koji će s burnoga mora dovesti lađu Petrovu u sigurnu luku. Bio je to papa Grgur VII. monah reda sv. Benedikta. Čim je zasio na stolicu Petrovu, prihvati se goleme zadaće: povratiti u Crkvi prvobitni duh gorljivosti i čistoće, osloboditi je od teških okova kraljevske investiture.

Još kao legat pape Viktora II. živo je radio u istom duhu: na saboru u Lyonu šestorici je biskupa dokazao, da su simonijom (novcem) došli do biskupske časti, pa im oduzeo biskupsku vlast. Ostalih 45 biskupa i 27 drugih prelata priznaše sami, da su kupili svoju čast, pa zahvališe na svojim službama.

„Crkva je sada grješna,“ piše Grgur prvih dana svoje vladavine, „jer nije slobodna, jer je lancima privezana za svijet i svjetske ljude. Njeni službenici nijesu pravi, jer su ih postavili svjetovnjaci, i samo su po njima ono što jesu . . . Crkva poradi njih strada, jer u svijetu živu po svjetsku, pod carem čine, što se njemu sviđa, pa da ostanu državne sluge i vjerni vladarū, otuđuju se od Crkve. Zato mora Crkva biti slobodna i to po svojoj glavi, prvaku kršćanstva, suncu vjere, po papi. On mora sluge oltara istrgnuti iz okova svjetske moći.“ . . . „Progonstvo i muka,“ veli drugdje, „ne smiju ga odvratiti od ovog svetog cilja. Dakle Crkva mora biti slobodna i svi u njoj moraju biti neporočni i čisti; to postići prva je želja papina.“

Da bi sigurnije proveo ovaj svoj plan, sazivao je svake godine u korizmi u Rim crkvenu sinodu. Na prvoj ovakoj sinodi (1074.) obnovi stare crkvene zakone protiv svećenika, koji svoju službu kupiše simonijom ili živu u konkubinatu. To podigne čitavu buru raskalašenog svećenstva. Biskupi se bojali i proglasili zaključke sinoda. U Njemačkoj od preko četrdeset biskupa samo ih se dvojica usudiše proglasiti pa obojica zamało

da nijesu tu smjelost glavom platili. Slično je bilo u Francuskoj i u Italiji.

Na drugoj sinodi zabrani Grgur svjetovnjačku investituru. Odsad će po stariim crkvenim zakonima samo papa podjeljivati biskupima crkvenu vlast, a ne vladari. Ali to raspali vladu, pa *Cencije*, koga je Henrik IV. postavio upraviteljem Rima, na sam Božić pod sv. Misom provali s oružanom četom u crkvu Santa Maria Maggiore. Sv. Grgur bi ranjen i zatvoren u čvrsti toranj. Vjerni rimski puk oslobodi papu iz zatvora; na koljenima molio je zatim *Cencije* papu za oprostjenje, i Grgur mu oprost.

Malo zatim sazove Henrik IV. svoju sinodu u *Worms*. Dođu skoro svi njemački biskupi. Ova nezakonita sinoda skine papu Grgura, jer on narušava crkveni mir i tiranski postupa s biskupima. Baš kad je papa sa svojih 110 biskupa obdržavao redovitu korizmenu sinodu u Rimu, donese mu talijanski redovnik Roland ovaj dekret Henrikove sinode. Dekret je počimao: „Henrik, ne nasiljem, nego po svetoj Božjoj odluci kralj, Hildebrandu, ne papi, nego lažnom monahu.“ Sakupljeni biskupi planu gnjevom, što se ovako ružno postupa sa namjesnikom Isusovim, i samo ih odlučnost Grgurova suzdrža da nijesu tvornu napali Rolanda.

Istom sutra dan držao je Grgur sud proti kralju, koji je „zanijekao božansku i čovječansku vjeru, prezreo sve očinske opomene, nastojao da rascijepa Crkvu pa i sam se od nje ocijepio.“ Radi tih prekršaja izopći ga papa iz crkvene zajednice i zabrani vjernicima svaki saobraćaj s njime; dosljedno zabrani mu vršenje kraljevske vlasti i riješi podanike zakletve vjernosti. Henrik nije puno mario za papino izopćenje, ali kad se u oktobru 1076. sakupiše u Triburu najmoćniji njemački knezovi, da ga skinu i izaberu novog dostojnijeg kralja, poboja se Henrik pa od straha da ne izgubi kraljevske vlasti, pohiti još iste zime u Canossu, jer je papa u to vrijeme tamo boravio, i nastojaše da se s papom izmiri. Kroz tri dana dolazio je bosonog i u pokorničkom odijelu pred gradske zidine i čekao na papino pomilovanje. Istom ga četvrti dan papa pusti k sebi te skine s njega izopćenje i blagoslovi ga, pošto je Henrik obećao, da ne će upravljati državom do državnog sabora u Augsburgu, gdje će morati da opravda svoje dosadanje vladanje, i da će dati zadovoljštinu.

Ali Henrik ne održa svog obećanja, nego pače uze kovati urotu proti papi. Nato 15. ožujka 1077. njemački knezovi izaberu Henrikova zeta *Rudolfa* za kralja. Papa je nastojao da se izmiri s Henrikom i stoga ne htjede odmah da prizna novoizabranog kralja. Ali Henrik se još uvijek neprijateljski vladao spram pape, pače mu se i prijetio, da će postaviti novoga papu. Zato ga Grgur ponovno izopći i prizna *Rudolfa* zakonitim kraljem. Sad Henrik sazove tako zvanu sinodu njemačkih i lombardskih biskupa

u Brixenu i postavi novoga protupapu. Klementa III. Tri je puta dolazio Henrik s vojskom pred Rim i opsjedao ga, a četvrti put otvore mu sami Rimljani vrata, i on se dade od svog protupape okruniti u crkvi sv. Petra. Papa Grgur bio je opkoljen u Andeoskoj tvrđavi ali tada provali u Rim normanski vojvoda *Robert Guiscard* i protjera Henrika, a oslobodi papu. Ipak se papa u Rimu čutio nesigurnim pa ode u Monte Cassino, a odavle u Salerno.

Tu skršen radom i godinama očuti da mu se približava zadnji čas. Tad progovori sakupljenim kardinalima i biskupima: „Sve pretrpljene kušnje smatram za ništa i samo se ujedno uzdam, naime, da sam uvijek ljubio pravdu, a mrzio nepravdu; ali radi toga i umirem u progonstvu.“ Jedan biskup odgovori mu: „O gospodine, ti ne možeš umrijeti u progonstvu, jer Bog ti je dao narode za baštinu i krajeve zemlje postavio je za granice tvojoj vlasti.“

Grgur umrije 25. maja 1085. u 72. godini doba svoga. Bijaše vanredan muž i svetac, kojega Bog poslao svojoj Crkvi u najkritičnija vremena, da nam dokaže, kako njegova Providnost bdije nad ovim djelom, što ga je Isus svojom krvlju zasnovao. Svaka druga institucija, koja nije božanska, morala bi propasti u borbi s ovako moćnim neprijateljem. Ali Crkva je podnijela i ove i još teže borbe, jer je štiti njezin Božanski utemeljitelj, koji joj je obećao opstanak do konca svijeta.

*

Nije odmah iza Grgurove smrti provedena potpuna reforma, ali joj je sv. Grgur dao snažan zamah i skršio prve i najteže poteškoće. Istom godine 1222. *Wormskim konkordatom* Crkva se oslobodi onog nesnosnog jarma, gdje su kraljevi postavljali i skidali biskupe po svojoj volji, a proti crkvenim kanonima. Pa ako danas katolička Crkva kraj svih progona nije nikako ropkinja, ako se više ne prodaju službe crkvenih pastira i ako po crkvama i samostanima služi Bogu gorljiv i neporočan kler, to je uvelike zasluga i neustrašivog reformatora katoličke Crkve — svetoga Grgura VII.

Travnik.

N. Buljan D. I.

Pretplata za g. 1922—23. iznosi 12 (dvanaest) dinara, omladini 6 (šest) dinara, a šalje se upravi „Života“ u Zagreb I, Palmotićeve ulica 33.
